NORAKSTS
Lieta Nr.A42879009
A00934-11/20

SPRIEDUMS

Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2011.gada 22.jūlijā

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnese I. Višķere,

piedaloties pieteicēja *N.K.* pārstāvei *K.B.* un atbildētāja Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras pārstāvei *S.M.*,
pamatojoties uz pieteicēja pieteikumu, atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras 2009.gada 29.jūnija lēmuma Nr.52-14/NA/7831 atcelšanu un labvēlīga administratīvā akta izdošanu, kā arī iestādes pieļauta būtiska procesuālā pārkāpuma konstatēšanu.

Aprakstošā daļa

[1] 2006.gada 20.maijā pieteicējs sasniedza 62 gadu vecumu un vērsās Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrā, lūdzot informāciju par pensijas piešķiršanu. Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra pieteicējam izskaidroja, ka pensijas saņemšanai darba stāžam jābūt vismaz 10 gadi, līdz ar to pieteicējam, lai prasītu pensijas piešķiršanu, iestādei jāiesniedz izziņa no Krievijas par viņa mācībām Daugavpils aviācijas radiotehniskajā skolā.

Ar Ārlietu ministrijas starpniecību pieteicējs saņēma nepieciešamo izziņu un 2008.gada 8.februārī iesniedza Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrā iesniegumu par pensijas piešķiršanu. Saistībā ar šo iesniegumu ierosinātā administratīvā procesa ietvaros Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas nodaļa pieņēma vairākus lēmumus, tostarp sākotnēji 2008.gada 18.februārī nolēma pieteicējam piešķirt minimālo pensiju, pēc tam, uzsākot administratīvo procesu no jauna, šo lēmumu atcēla, līdz beidzot 2008.gada 19.jūnijā ar lēmumu Nr.48997 atteica pieteicējam piešķirt vecuma pensiju, jo konstatēja, ka pieteicēja apdrošināšanas stāžs ir 9 gadi, seši mēneši un 7 dienas.

Pieteicējs minēto 2008.gada 19.jūnija lēmumu apstrīdēja Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras direktorei. Apstrīdēšanas iesnieguma izskatīšanas rezultātā Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra 2008.gada 24.jūlijā pieņema lēmumu Nr.52-14/239/4640 (turpmāk arī – 2008.gada 24.jūlija lēmums), ar kuru tika nolemts 2008.gada 19.jūnija lēmumu atstāt negrozītu *(31.-33.lietas lapa)*.

Izsniedzot pieteicējam Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras 2008.gada 24.jūlija lēmumu, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas nodaļā pieteicējam tika paskaidrots, ka viņam nepieciešams nostrādāt vēl sešus mēnešus un tad viņam būs tiesības saņemt minimālo vecuma pensiju.

[2] Paļaujoties uz Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras norādēm, pieteicējs 2008.gada 1.augustā uzsāka strādāt individuālajā uzņēmumā "/NOSAUKUMS/", kur nostrādāja sešus mēnešus.

Pēc tam 2009.gada 6.februārī pieteicējs atkal vērsās Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrā ar lūgumu piešķirt vecuma pensiju.

[3] Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas nodaļa 2009.gada 13.maijā pieņēma lēmumu Nr.29561 (turpmāk – sākotnējais lēmums) *(45. –46.lietas lapa)*, ar kuru atteica pieteicējam vecuma pensijas piešķiršanu. Lēmums pamatots ar to, ka

2008.gada 1.jūlijā spēkā stājās grozījumi likumā "Par valsts pensijām", kā rezultātā šā likuma pārejas noteikumu 2.^{2}punkta 1.apakšpunkts paredz, ka, nosakot tiesības uz valsts pensiju, neņem vērā līdz 1990.gada 31.decembrim uzkrātos apdrošināšanas periodus, ja tie ņemti vērā, piešķirot citas valsts pensiju. Tā kā pieteicējam Krievijas Federācija ir piešķīrusi militāro pensiju, un tās noteikšanā vērā ir ņemts pieteicēja dienesta periods no 1963.gada 1.septembra līdz 1990.gada 23.martam, iestāde secinājusi, ka pieteicēja apdrošināšanas stāžs nesasniedz 10.gadus. Ar Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas nodaļas pensiju daļas vadītājas 2009.gada 28.maija lēmumu Nr.33319 precizēts pieteicēja kopējais apdrošināšanas stāžs, nosakot, ka tas ir 4 gadi, 10 mēneši un 26 dienas.

[4] Pieteicējs, nepiekrītot sākotnējam lēmumam, apstrīdēja to augstākā iestādē *(48.-49.lietas lapa).*

[5] 2009.gada 29.jūnijā Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras direktore ar lēmumu Nr.52-14/NA/7831 (turpmāk – pārsūdzētais lēmums) noraidīja pieteicēja apstrīdēšanas iesniegumu un sākotnējo lēmumu atstāja negrozītu *(50.-52.lietas lapa).* Pārsūdzētais lēmums pamatots ar turpmāk izklāstītajiem argumentiem.

[5.1] Pieteicējs 2006.gada 20.maijā ir sasniedzis 62 gadu vecumu, bet pieteicējam nav vecuma pensijas piešķiršanai nepieciešamā apdrošināšanas stāža – 10 gadi.

[5.2] Pamatojoties uz likuma ,,Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 2.^{2}punktu, pieteicēja kopējā apdrošināšanas stāžā nevar ieskaitīt mācību periodu laika posmā no 1963.gada 1.septembra līdz 1990.gada 23.martam, jo šis periods ņemts vērā, piešķirot pieteicējam Krievijas Federācijas valsts pensiju.

[5.3] Nav ņemams vērā apstāklis, ka iepriekš mācību periodi bija iekļauti pieteicēja kopējā apdrošināšanas stāžā, jo iepriekš tika piemērots tiesiskais regulējums, kas bija spēkā līdz 2008.gada 1.jūlijam. Tiesiskais regulējums ir mainījies.

[5.4] Persona nevar paļauties, ka tiesību normas negrozīsies. Satversmes tiesa 2004.gada 25.oktobra spriedumā ,,Par likuma ,,Par valsts pensijām" 30.panta piektās un sestās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 91.pantam" noteica, ka ,,tiesiskās paļāvības princips, citastarp, noteic arī to, ka indivīda reiz iegūtās tiesības nevar pastāvēt neierobežoti ilgi. Proti, šis princips nedod pamatu ticēt, ka reiz noteiktā tiesiskā situācija nekad nemainīsies."

[5.5] Attiecībā uz darba periodu no 2008.gada 1.augusta līdz 2009.gada 1.februārim nevar piemērot likuma ,,Par valsts pensijām" 30.panta ceturto daļu, jo šo periodu var ieskaitīt kopējā apdrošināšanas stāžā, piešķirot vecuma pensiju no 2009.gada februāra.

[5.6] Nav ņemams vērā fakts, ka atbildētājs, atsakot piešķirt vecuma pensiju 2008.gada maijā, rekomendēja nostrādāt pieteicējam vēl 6 mēnešus, lai varētu piešķirt viņam vecuma pensiju, jo informāciju par to, ka periods no 1963.gada 1.septembra līdz 1990.gada 23.martam ir ņemts vērā, piešķirot Krievijas Federācijas valsts pensiju, atbildētājs saņēma 2009.gada 2.aprīlī.

[6] 2009.gada 27.jūlijā Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteicēja pieteikums par pārsūdzētā lēmuma atcelšanu un labvēlīga administratīvā akta par pensijas piešķiršanu izdošanu *(3.-7.lietas lapa)*, kā arī 2009.gada 15.oktobrī saņemts minētā pieteikuma papildinājums *(99.-100.lietas lapa).*

Pieteikums pamatots ar šādiem argumentiem.

[6.1] Pieteicējs paļāvās, ka viņa apdrošināšanas stāžs ir tāds, kāds norādīts atbildētāja 2008.gada 24.jūlija lēmumā Nr.52-14/239/4640 (ar kuru tika konstatēts, ka kopējais pieteicēja apdrošināšanas periods ir 9 gadi 6 mēneši un 7 dienas). Pieteicējs paļāvās arī uz atbildētāja darbinieku norādēm, ka viņam nepiciešams nostrādāt vēl tikai 6 mēnešus un tad viņam būs tiesības saņemt vecuma pensiju Latvijā. Pieteicēja tiesikā paļāvība ir aizsardzības vērta, jo pieteicējs nav rīkojies ļaunprātīgi.

Arī 2009.gada sākumā, kad pieteicējs vērsās pie atbildētāja ar lūgumu piešķirt vecuma pensiju, uzrādot darba grāmatiņu, kas apliecināja 6 mēnešu darba periodu, pieteicējs netika infomēts

par likuma „Par valsts pensijām” grozījumiem.

[6.2] Atbildētāja rīcība ir bijusi nekonsekventa un pieteicēju maldinoša.

[7] 2009.gada 28.augustā tiesā saņemts atbildētāja rakstveida paskaidrojums *(56.-57.lietas lapa)*, kurā atbildētājs norādījis, ka pieteikumu neatzīst un lūdz tiesu to noraidīt, balstoties uz pārsūdzētajā lēmumā ietverto pamatojumu, kas atspoguļots šā sprieduma 4.punktā.

[8] Tiesas sēdē pieteicēja pārstāve pieteikumu uzturēja uz tajā norādīto argumentu pamata. Pieteicēja pārstāve arī norādīja, ka šajā lietā būtu jāņem vērā Tiesībsarga atzinums par konkrēto pieteicēja situāciju. Pieteicēja pārstāve lūdza tiesu atzīt, ka iestāde konkrētajā gadījumā ir būtiski pārkāpusi tiesiskās paļāvības principu, lai pieteicējs par to pēc tam no atbildētāja varētu prasīt atlīdzinājumu.

[9] Tiesas sēdē atbildētāja pārstāvis pieteikumu neatzina uz pārsūdzētajā lēmumā un paskaidrojumos tiesai norādīto argumentu pamata.

Motīvu daļa

[10] Tiesa, noklausoties lietas dalībnieku paskaidrojumus, izvērtējot lietas apstākļus un lietā esošos pierādījumus, atzīst, ka pieteikums ir apmierināms daļā.

[11] Tiesa, izvērtējusi pieteicēja pieteikumu un pieteikuma papildinājumus, secina, ka pieteikums tiesā ir iesniegts, pirmkārt, par labvēlīga administratīvā akta izdošanu (vecuma pensijas pieškiršanu no 2009.gada 6.februāra (pieteikuma priekšmets, kas paredzēts Administratīvā procesa likuma 184.panta pirmās daļas 1.punktā) un, otrkārt, par iestādes pieļautu būtisku procesuālu pārkāpumu (tiesiskās paļāvības aizskārumu) (pieteikuma priekšmets, kas paredzēts Administratīvā procesa likuma 184.panta otrajā daļā).

Tiesa papildus norāda, ka, lai arī prasījums par būtiska procesuāla pārkāpuma konstatēšanu parasti nav pieļaujams vienlaikus ar prasījumu par administratīvo aktu (jo Administratīvā procesa likums noteic, ka ar pieteikumu par procesuāla pārkāpuma konstatēšanu tiesā var vērsties tad, ja attiecīgās tiesiskās intereses nav iespējams īstenot ar 184.panta pirmajā daļā minētajiem pieteikumiem), situācija, kad ar administratīvo aktu saistītais prasījums ir prasījums par labvēlīga administratīvā akta izdošanu (kā tas ir arī šajā gadījumā) pieļauj arī prasījumu par būtiska procesuālā pārkāpuma konstatēšanu.

Minētais pamatojams ar to, ka gadījumos, kad persona ir vērsusies iestādē par administratīvā akta izdošanu un saņēmusi atteikumu, tiesā vērtējamais prasījums ir prasītā administratīvā akta izdošana. Iestādes administratīvais akts – atteikums – šajās lietās tiek vērtēts tikai kā ārpustiesas izskatīšanas kārtības iziešanas apliecinājums, un tiesa primāri vērtē un nolēmuma rezolutīvajā daļā lemj par to, vai personai pienākas attiecīgais administratīvais akts vai ne, un nevis par to, vai atteikums kā tāds (tostarp, tā izdošanas process) bijis tiesisks *(Senāts vairākās lietās uzsvēris, ka iestādes atteikuma atzīšana par prettiesisku (vai atcelšana) nav patstāvīgi izlemjams prasījums lietā par administratīvā akta izdošanu - sk., piemēram, Senāta 2008.gada 10.aprīļa sprieduma SKA-100-08 7.punktu, 2007.gada 21.jūnija sprieduma SKA-295-07 15.punktu, 2007.gada 14.marta sprieduma SKA-84-07 9.1.punktu, 2007.gada 4.janvāra sprieduma SKA-14-07 17.punktu)*. Proti, lietā par administratīvā akta izdošanu tiesa sprieduma rezolutīvajā daļā nelemj par to, vai iestādes atteikums (tā izdošanas process) atzīstams par prettiesisku vai ne, bet gan tikai par to, vai apmierināms personas lūgums uzdot iestādei izdot konkrētu administratīvo aktu. Šī iemesla dēļ ar pieteikumu par administratīvā akta izdošanu pamatā nav iespējams aizsargāt personas interesi saņemt tiesas vērtējumu par iestādes pieļautiem procesuāliem pārkāpumiem un attiecīgu atlīdzinājumu.

Tādējādi tiesa uzskata, ka ievērojot no privātpersonas tiesību ievērošanas principa izrietošo "saprātīgā pieteicēja" principu, pieteicēja pieteikums konkrētajā gadījumā interpretējams kā pieteikums ar diviem prasījumiem – prasījumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu un prasījumu par iestādes pieļauta būtiska procesuālā pārkāpuma konstatēšanu.

[12] Lietas izskatīšanas ietvaros tiesa ir konstatējusi šā sprieduma aprakstošajā daļā izklāstītos, kā arī turpmāk analizētos faktiskos apstākļus.

[13] Vispirms tiesa izvērtēs pieteicēja pieteikumu daļā par labvēlīga administratīvā akta izdošanu – vecuma pensijas piešķiršanu.

[14] Lēmums par vecuma pensijas piešķiršanu ir obligātais administratīvais akts, proti, iestādei nav rīcības brīvības pēc saviem ieskatiem izlemt, pensija ir piešķirama vai ne. Ja ir konstatējami tiesību normās noteiktie kritēriji, pie kuriem pensija ir piešķirama, iestādei ir pienākums pieņemt lēmumu par pensijas piešķiršanu, savukārt, ja ir konstatējams, ka kāds no priekšnosacījumiem nav izpildījies, iestādei ir pienākums pensijas piešķiršanu atteikt.

Minētais savukārt nozīmē, ka tiesai saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 254.panta otro daļu pašai ir jāpārbauda un pēc būtības ir jāizlemj, vai pieteicējam pienākas viņa prasītais administratīvais akts (proti, vai pienācās 2009.gada 6.februārī, kad pieteicējs vērsās iestādē ar iesniegumu par pensijas piešķiršanu).

[15] Saskaņā ar likuma "Par valsts pensijām" 11.panta pirmo daļu *(šeit un turpmāk tiesību normas norādītas redakcijā, kāda bija spēkā laikā, kad pieteicējs iesniedz iestādei iesniegumu par pensijas piešķiršanu, proti, 2009.gada 6.februārī)* tiesības uz vecuma pensiju ir sievietēm un vīriešiem, kuri sasnieguši 62 gadu vecumu un kuru apdrošināšanas stāžs nav mazāks par 10 gadiem.

No minētās tiesību normas izriet divi kumulatīvi priekšnosacījumi, kuri jākonstatē, lai personai atzītu tiesības uz vecuma pensijas saņemšanu:

1) 62 gadu vecums

un

2) apdrošināšanas stāžs ne mazāks par 10 gadiem.

[16] Lietā nav strīda par to, ka pieteicējs jau 2006.gadā sasniedza 62 gadu vecumu.

Lietā ir strīds par to, vai iestāde pamatoti atzinusi, ka pieteicēja apdrošināšanas stāžs ir 4 gadi, 10 mēneši un 26 dienas. Pieteicējs uzskata, ka, tā kā Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra 2008.gada 24.jūlijā bija norādījusi, ka pieteicēja apdrošināšanas stāžs ir 9 gadi, seši mēneši un 7 dienas, un pēc tam pieteicējs pēc iestādes norādījumiem nostrādāja vēl sešus mēnešus, būtu atzīstams, ka pieteicēja apdrošināšanas stāžs ir 10 gadi un septiņas dienas.

[17] Saskaņā ar likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 1.punktu Latvijas nepilsoņiem (pieteicējs ir nepilsonis) apdrošināšanas stāžam pielīdzināts Latvijas teritorijā uzkrātais darba un tam pielīdzinātais periods, kā arī bijušās PSRS teritorijā uzkrātie darbam pielīdzinātie periodi, kas norādīti šā punkta 4. un 5.apakšpunktā, un šā punkta 10.apakšpunktā minētais ārpus Latvijas uzkrātais periods.

Minētā pārejas noteikumu 1.punkta 4., 5. un 10.apakšpunktā norādīts, ka līdz 1990.gada 31.decembrim apdrošināšanas stāžam pielīdzināti šādi darbam pielīdzinātie periodi:

mācību laiks augstākajās mācību iestādēs, kā arī citās mācību iestādēs pēc vidējās izglītības iegūšanas, bet ne vairāk par pieciem gadiem attiecībā uz specialitātēm, kurās izglītības iegūšanai bija noteikti ne vairāk kā pieci gadi, un ne vairāk par sešiem gadiem attiecībā uz specialitātēm, kurās izglītības iegūšanai bija noteikti vairāk nekā pieci gadi (pārejas noteikumu 1.punkta 4.apakšpunkts);

mācību laiks aspirantūras dienas nodaļā, bet ne vairāk par trim gadiem, pēcdiploma izglītības un kvalifikācijas paaugstināšanas laiks (pārejas noteikumu 1.punkta 5.apakšpunkts);

politiski represēto ieslodzījuma vietās, nometinājumā, tajā skaitā PSRS Iekšlietu ministrijas Galvenās rūpniecības uzņēmumu celtniecības pārvaldes nr.907 pārzinātajos darbos, un izsūtījumā, kā arī bēgšanā no šīm vietām pavadītais laiks trīskāršā apmērā, bet Galējos Ziemeļos un tiem pielīdzinātajos rajonos — pieckārtīgā apmērā. Rajonus, kas uzskatāmi par Galējo Ziemeļu un tiem pielīdzinātajiem rajoniem, nosaka Ministru kabinets. Tām personām, kurām šis stāžs noteikts seškārtīgā apmērā, aprēķinātais stāžs tiek saglabāts (pārejas noteikumu 1.punkta 10.apakšpunkts).

[18] Pieteicējs apdrošināšanas stāža apliecināšanai iestādei ir iesniedzis dokumentus, kas pierāda šādus apdrošināšanas stāžā ieskaitāmus periodus:

1) mācību periodu */mācību iestādes nosaukums/* skolā no 1963.gada 13.augusta līdz 1963.gada 31.augustam;

2) Latvijā SIA "*/Nosaukums/*" nostrādāto laiku no 1990.gada 21.augusta līdz 1994.gada 27.decembrim;

3) Latvijā individuālajā uzņēmumā "/Nosaukums/" nostrādāto laiku no 2008.gada 1.augusta līdz 2009.gada 1.februārim.

Saskaitot minētos periodus, konstatējams, ka tie veido pieteicēja apdrošināšanas stāžu 4 gadi 10 mēneši un 26 dienas (kā arī norādīts pārsūdzētajā lēmumā, lai arī paskaidrojumos tiesai norādīts, ka pieteicēja kopējais stāžs līdz ar to ir 4 gadi, 9 mēneši un 26 dienas).

Par minēto procesa dalībnieku starpā strīda nav. Toties procesa dalībnieku starpā ir strīds par to, vai atbildētājam apdrošināšanas stāžā vajadzēja ņemt vērā arī pieteicēja mācību periodus, kas uzkrāti laika posmā no 1963.gada 1.septembra līdz 1990.gada 23.martam (proti, pieteicēja mācības no 1963.gada 1.septembra līdz 1966.gada 29.jūlijam, pieteicēja mācības no 1971.gada 1.septembra līdz 1975.gada 28.jūnijam, pieteicēja mācības no 1979.gada 1.septembra līdz 1981.gada 24.jūnijam un pieteicēja mācības no 1985.gada 13.marta līdz 1985.gada 14.maijam). Pieteicējs uzskata, ka šie periodi bija jāņem vērā, jo pieteicējs paļāvās, ka iestāde šo periodus ieskaitīs pieteicēja apdrošināšanas stāžā. Savukārt atbildētājs uzskata, ka šos periodus atbildētājs nevar ieskaitīt pieteicēja apdrošināšanas stāžā, jo pieteicējs saņem pensiju no Krievijas Federācijas un šos periodus ir ņēmusi vērā Krievija, piešķirot pieteicējam pensiju (šo faktu pieteicējs nenoliedz).

[19] Saskaņā ar likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 2.^{2}punkta 1.apakšpunktu, nosakot tiesības uz valsts pensiju, saskaņā ar šo likumu neņem vērā līdz 1990.gada 31.decembrim uzkrātos apdrošināšanas periodus, *ja tie ņemti vērā, piešķirot citas valsts pensiju*.

Šī tiesību norma stājās spēkā 2008.gada 1.jūlijā, tātad tā bija spēkā arī laikā, kad pieteicējs iesniedza iesniegumu par pensijas piešķiršanu (2009.gada 6.februārī).

Tiesas ieskatā, šīs tiesību normas mērķis ir novērst situāciju, ka persona par vienu un to pašu apdrošināšanas periodu saņem vairākas pensijas (vienu Latvijā un vienu citā valstī). Tas norādīts arī likumprojekta anotācijā *(sk. http://titania.saeima.lv/LIVS/SaeimaLIVS.nsf/0/4F36BE55D7D2552FC2257465004D4008?OpenDocument)*. Tiesa uzskata, ka šāds mērķis ir leģitīms, jo vispārējās tiesības uz sociālo nodrošinājumu neietver obligāti garantējamas tiesības par vienu un to pašu periodu saņemt vairākas pensijas. Latvijas Republikas Satversmes 109.pants noteic, ka ikvienam ir tiesības uz sociālo nodrošinājumu vecuma, darbnespējas, bezdarba un citos likumā noteiktajos gadījumos. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka no šīs tiesību normas izriet valsts pienākums radīt efektīvu, taisnīgu un ilgtspējīgu sociālās drošības sistēmu. Vienlaikus Satversmes tiesa ir atzinusi, ka, tā kā tiesības uz sociālo nodrošinājumu pieder pie sociālajām tiesībām, valstij ir rīcības brīvība to metožu un mehānismu izvēlē, ar kādiem šīs tiesības īstenojamas. Līdz ar to tiesību uz sociālo nodrošinājumu saturs tiek konkretizēts likumos *(sk., piemēram, Satversmes tiesas 2009.gada 26.novembra sprieduma lietā Nr. 2009-08-01 15.punktu un 2005. gada 11. novembra sprieduma lietā Nr. 2005-08-01 6.1. punktu).*

Tiesas ieskatā, valsts noteiktais mehānismu, kas liedz personai saņemt divas pensijas par vienu un to pašu laika posmu, ir uzskatāms par taisnīgu un efektīvu. Ja persona par konkrētu nostrādāto (vai mācību) laiku jau saņem pensiju citā valstī, tad nav pamata tieši par to pašu laiku maksāt pensiju "dubultā" arī Latvijā.

Turklāt tiesa konstatē, ka valsts attiecībā uz gadījumu, kad personai var būt tiesības gan uz Latvijas pensiju, gan uz Krievijas Federācijas pensiju, ir paredzējusi regulējumu, saskaņā ar kuru personai ir tiesības izvēlēties, kuras valsts pensiju saņemt.

Proti, 1994.gada 30.aprīļa starptautiskā līguma „Krievijas Federācijas Valdības un Latvijas Republikas Valdības Vienošanās par Latvijas Republikas teritorijā dzīvojošo Krievijas Federācijas militāro pensionāru un viņu ģimenes locekļu sociālo aizsardzību" 9.pants noteic, ka bijušajām militārpersonām, kuras ieguvušas tiesības uz pensijas nodrošinājumu saskaņā ar Latvijas Republikas likumdošanas aktiem, pēc viņu vēlēšanās Latvijas Republikas attiecīgie kompetentie orgāni var piešķirt un izmaksāt pensijas par Latvijas Republikas līdzekļiem. Šādā gadījumā Krievijas Federācijas agrāk noteikto pensiju izmaksa tiek apturēta uz laiku, kamēr pensiju izmaksā Latvijas Republika.

Arī Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra atzina, ka gadījumā, ja pieteicējs atteiktos no viņam piešķirtās Krievijas Federācijas pensija, iestāde strīdus periodus ieskaitītu pieteicēja apdrošināšanas stāžā un pieteicējs iegūtu tiesības uz pensiju Latvijā *(sk.125. lietas lapu).*

Tādējādi, tiesas ieskatā, likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 2.^{2}punkta 1.apakšpunktā paredzētais regulējums neierobežo personu tiesības saņemt sociālo nodrošinājumu minimālajā apmērā (ko Satversmes tiesa ir noteikusi kā likumdevēja rīcības brīvības ierobežojumu), jo personai ir dota izvēles iespēja, saņemt sociālo nodrošinājumu Latvijā vai Krievijas Federācijā.

[20] Kā tiesai apliecināja pieteicējs, viņš nav ieinteresēts atteikties no Krievijas pensijas par labu Latvijas pensijai *(sk. 124.lietas lapu).*

[21] Ievērojot iepriekš minēto, tiesa secina, ka saskaņā ar likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 2.^{2}punkta 1.apakšpunktu Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai, izlemjot pieteicēja 2009.gada 6.februāra iesniegumu par vecuma pensijas piešķiršanu, nebija pamata pieteicēja apdrošināšanas stāža ieskaitīt strīdus periodus, kurus ņēmusi vērā Krievijas Federācija, piešķirot pieteicējam militāro pensiju.

Līdz ar to tiesa atzīst, ka atbildētājs pareizi konstatējis, ka attiecībā uz pieteicēju nav konstatējams likuma "Par valsts pensijām" 11.pantā noteiktais ar apdrošināšanas stāžu saistītais kritērijs.

[22] Kā jau vairākkārt minēts, pieteicējs uzskata, ka, lai arī saskaņā ar spēkā esošajām tiesību normām (proti, tām, kas bija piemērojamas, iestādei izlemjot pieteicēja 2009.gada 6.februāra iesniegumu par pensijas piešķiršanu) pieteicējam kopējais apdrošināšanas stāžs ir mazāks par 10 gadiem, iestādei būtu jāatzīst, ka attiecībā uz pieteicēju uzskatāms, ka viņa apdrošināšanas stāžs ir 10 gadi, jo iestāde pati radījusi pieteicējam attiecīgu tiesisko paļāvību.

Līdz ar to tālāk tiesa izvērtēs pieteicēja argumentus par to, ka iestāde ir pieļāvusi būtisku procesuālu pārkāpumu – tiesiskās paļāvības principa pārkāpumu.

[23] Šajā sakarā tiesa vispirms atbildēs uz atbildētāja pārstāves argumentu, ka šīs lietas ietvaros vispār nav pamata runāt par tiesiskās paļāvības principa aizskārumu, jo pieteicēja norādītie iestādes izteikumi, kas pieteicējam radījuši paļāvību, nav notikuši šī konkrētā administratīvā procesa ietvaros.

Tiesa piekrīt, ka administratīvais process par pensijas piešķiršanu pieteicējam sakarā ar pieteicēja 2009.gada 6.februāra iesniegumu formāli ir jauns un nesaistīts ar iepriekšējo administratīvo procesu par pensijas piešķiršanu, kas tika uzsākts ar pieteicēja 2008.gada 8.februāra iesniegumu. Administratīvais process, kas tika uzsākts ar pieteicēja 2008.gada 8.februāra iesniegumu, noslēdzās ar iestādes 2008.gada 24.jūlija lēmumu, ko pieteicējs tālāk nepārsūdzēja, jo viņš piekrita un paļāvās uz iestādes konstatēto šajā lēmumā (tostarp, uz lēmumā norādīto, ka pieteicēja apdrošināšanas stāžs ir 9 gadi, seši mēneši un 7 dienas, tātad līdz nepieciešamajam desmit gadu stāžam trūkst seši mēneši). Tomēr tiesa uzskata, ka pieteicēja tiesiskās paļāvības kontekstā tam, ka ar 2009.gada 6.februāra iesniegumu uzsāktais process bija jauns administratīvais process,

tiesiskās paļāvības kontekstā nav būtiskas nozīmes. Ja iestāde pieteicējam ir sniegusi kādas norādes attiecībā uz to, ko viņam labvēlīga rezultāta panākšanai vēl nepieciešams izdarīt, pirms viņš atkal vēršas iestādē ar iesniegumu par pensijas piešķiršanu, tad visi šie izteikumi pieteicējam var veidot tiesisko paļāvību, kas ir vērtējama pēc tam tā procesa ietvaros, kuru pieteicējs uzsāk, sekojot iestādes norādēm.

Arī konkrētajā gadījumā pēc 2008.gada 24.jūlija lēmuma pieteicējs pirms 2009.gada 6.februāra iesnieguma iesniegšanas veica tās darbības, kuras iestāde viņam bija norādījusi kā nepieciešamas, lai atkārtota iesnieguma par pensijas piešķiršanu gadījumā iestāde varētu pieņemt viņam labvēlīgu lēmumu (proti, viņš nostrādāja sešus mēnešus). Līdz ar to, tiesas ieskatā, tas, vai pieteicējam bija vai nebija radīta pamatota paļāvība un vai šī paļāvība ir aizsargājama, ir vērtējams šīs lietas kontekstā.

[24] Tiesiskās paļāvības princips, kas atspoguļots Administratīvā procesa likuma 10.pantsā, ir vispārējs tiesību princips, kas ir viens no tiesiskas valsts pamatiem. Atbilstoši šim principam valsts pārvaldei jārīkojas paredzami un konsekventi, savukārt privātpersona, ja tā saņēmusi skaidru iestādes viedokli kādā jautājumā, uz to var paļauties, attiecīgi plānojot savu rīcību.

Vērtējot tiesiskās paļāvības principa piemērošanu, katrā konkrētā situācijā ir jāpārbauda, vai bija kaut kas, uz ko privātpersona varēja paļauties (skaidrs iestādes izteikums), vai attiecīgā persona tiešām uz to paļāvās, vai attiecīgā personas paļāvība konkrētajā gadījumā ir aizsardzības vērta *(sk. Augstākās tiesas Senāta 2008.gada 14.februāra sprieduma lietā SKA-34/2008 15.punktu).*

[25] Kā izriet no lietas materiāliem un kā pārbaudes lietas ietvaros konstatējis arī Tiesībsargs (*Tiesībsarga lēmums lietas 107.-109.lapā)*, gan no 2008.gada 24.jūlija lēmuma, gan no vēlāk pieteicējam sniegtajiem iestādes skaidrojumiem izrietēja, ka pieteicējam nepieciešams nostrādāt vēl sešus mēnešus, lai pieteicējs iegūtu tiesības uz vecuma pensiju Latvijā.

[25.1] Proti, 2008.gada 24.jūlija lēmumā norādīts, ka "iepazīstoties ar pensijas lietā esošajiem dokumentiem, ir konstatēts, ka *N.K.* kopējā apdrošināšanas stāža ilgums ir 9 gadi, 6 mēneši un 7 dienas. [*Līdz ar to*] neatkarīgi no tā, ka *N.K.* ir sasniedzis 62.gadu vecumu, viņam nevar piešķirt LR vecuma pensiju, jo viņa kopējā apdrošināšanas stāža ilgums ir mazāks par 10 gadiem*" (sk. 32.lietas lapu).*

Tiesas ieskatā, iepazīstoties ar šādu lēmuma motivāciju, pieteicējs varēja objektīvi saprast, ka viņam vecuma pensijas saņemšanai pietrūkst sešu mēnešu darba stāžs.

Tiesa piekrīt atbildētājam, ka, izskatot lietu par pensijas piešķiršanu, jāvērtē ir tās tiesību normas, kas bija spēkā iesnieguma pensijas piešķiršanas dienā, un tāpēc atbildētājs 2008.gada 24.jūlija lēmumā norādīja pieteicēja apdrošināšanas stāžu, kāds tas bija aprēķināms saskaņā ar tiesību normām, kas bija spēkā 2008.gada februārī. Tomēr, tiesas ieskatā, iestādei bija jāapzinās, ka pieteicējs iestādes lēmumā norādīto visticamāk ņems vērā, plānojot savu tālāko rīcību. Tiesa uzskata, ka pieteicējs līdz tam bija iestādei pietiekami skaidri norādījis, ka ir gatavs darīt visu iespējamo, ciktāl tas ir no viņa atkarīgs, lai iegūtu tiesības uz pensijas saņemšanu.

Privātpersonas tiesību ievērošanas princips, kas atspoguļots Administratīvā procesa likuma 5.pantā, noteic, ka iestādei, pieņemot lēmumu lietā, piemērojamo tiesību normu ietvaros ir jāveicina privātpersonas tiesību un tiesisko interešu aizsardzība. Administratīvā procesa likuma 56.panta piektā daļa turklāt paredz, ka iestāde pēc iespējas sniedz iesniedzējam nepieciešamo informāciju vai cita veida palīdzību jautājuma sekmīgai atrisināšanai atbilstoši iesniedzēja interesēm.

Kā jau minēts, tiesa uzskata, ka iestādei bija jāapzinās, ka pieteicējs, kurš pats nepārzina pensijas piešķiršanu regulējošos normatīvos aktus, paļaujas uz iestādes konstatējumiem. Līdz ar to iestādei, ņemot vērā iepriekš norādītās tiesību normas, 2008.gada 14.jūlija lēmumā vajadzēja atrunāt, ka apdrošināšanas stāžs 9 gadi, seši mēneši un 7 dienas pieteicējam ir konstatējams saskaņā ar iepriekš spēkā esošajām tiesību normām, bet saskaņā ar jaunajām tiesību normām pieteicējam apdrošināšanas stāžs ir ievērojami mazāks. Iestādei vajadzēja saprast, ka 2008.gada 24.jūlija lēmumā ietverta vienkārša norāde, ka pieteicēja apdrošināšanas stāžs ir 9 gadi, seši mēneši un 7 dienas, var pieteicēju objektīvi maldināt, proti, radīt viņam priekšstatu, ka tāds stāžs viņam

konstatējams arī saskaņā ar tām tiesību normām, kas bija spēkā 2008.gada 24.jūlijā, kad attiecīgais lēmums pieņemts. Minētais pamatojams arī ar to, ka 2008.gada 24.jūlija lēmumā iestāde nav izskaidrojusi tiesību normu intertemporālo piemērošanu konkrētajā gadījumā, respektīvi, lēmumā nekas nav teikts par to, ka iestāde apstrīdēšanas iesniegumu izskatījusi, ņemot vērā to regulējumu, kas bija spēkā līdz 2008.gada 1.jūlijam. Gluži pretēji, 2008.gada 24.jūlija lēmumā ir norādīts, ka "VSAA Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas nodaļas 2008.gada 19.jūnija lēmums Nr.48997 "Par atteikumu piešķirt vecuma pensiju" atbilst *spēkā esošajām* tiesību normām" *(sk. 32.lietas lapu)*.

Tādējādi tiesa uzskata, ka 2008.gada 24.jūlijā, proti, laikā, kad jau bija spēkā likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 2.^{2}punkta 1.apakšpunkta jaunā redakcija, norādot lēmumā, ka pieteicēja apdrošināšanas stāžs ir 9 gadi, seši mēneši un 7 dienas, bet pensijas piešķiršanai nepieciešamais apdrošināšanas stāžs ir 10 gadi, iestādei bija jāapzinās, ka tā pieteicējam rada paļāvību par to, ka viņa apdrošināšanas stāžs un to brīdi ir tāds kā norādīts šajā lēmumā.

[25.2] Kā jau minēts, no Tiesībsarga lēmuma papildus konstatējams *(sk. lietas 108.lapu),* ka Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas nodaļas darbinieki, izsniedzot pieteicējam pēc 2008.gada 28.jūlija lēmumu, arī mutiski vienlaikus paskaidroja, ka pieteicējam pensijas piešķiršana tiek atteikta, jo līdz nepieciešamajam apdrošināšanas stāžam trūkst 6 mēneši. Līdz ar to vecuma pensijas piešķiršanai pieteicējam vajagot nostrādāt vēl sešus mēnešus. 2008.gada 4.novembrī pieteicējs vēlreiz devies uz Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūru, kur tikās ar pensiju daļas vadītāju *E.G.* Arī *E.G.* kundze pieteicējam norādījusi, pēc nostrādātu 6 mēnešu apliecinošu dokumentu iesniegšanas 2009.gada februārī viņam vecuma pensiju varēs piešķirt.

Tiesas sēdē atbildētāja pārstāve nenoliedza, ka šāda veida skaidrojumi pieteicējam tika sniegti. Attiecīgu izteikumu esamību iestāde nebija noliegusi arī Tiesībsargam *(sk. Tiesībsarga lēmuma 7.punktu 108.lapā (lapas otrajā pusē)).* Līdz ar to tiesa atzīst, ka tai nav pamata neticēt pieteicēja apgalvojumiem, ka iestāde pieteicējam bija norādījusi, ka pieteicējam nepieciešams nostrādāt vēl tikai sešus mēnešus un tad viņam būs tiesības saņemt vecuma pensiju. Tiesas ieskatā, šādu izteikumu esamību netieši apliecina arī tas, ka pieteicējs nekavējoties pēc 2008.gada 24.jūlija saņemšanas uzsāka darba attiecības un nostrādāja tieši sešus mēnešus.

[26] Ievērojot minēto, tiesa atzīst, ka iestāde ar savām darbībām bija radījusi pieteicējam paļāvību, ka viņam nepieciešams nostrādāt sešus mēnešus un tad viņš iegūs tiesības uz vecuma pensijas piešķiršanu. Turklāt iestāde pieteicējam šādas norādes devusi laikā, kad jau bija zināms, ka saskaņā ar grozījumiem likumā "Par valsts pensijām" (kas stājās spēkā 2008.gada 1.jūlijā) ar sešiem nostrādātiem mēnešiem tomēr neapšaubāmi nepietiks, lai pieteicējs tiesības uz pensiju iegūtu. Tiesas ieskatā, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras darbiniekiem ir perfekti jāpārzina pensijas piešķiršanu regulējošie tiesību akti, līdz ar to ir nepieļaujami, ka šī iestāde privātpersonai sniedz tādas norādes, kas patiesībā ir nepareizas, proti, tiesību normām neatbilstošas.

Līdz ar to tiesa uzskata, ka pieteicējam iestādes radītā tiesiskā paļāvība ir vērtējama kā aizsargājama.

[27] Vienlaikus tiesa uzskata, ka iestādes radītais pieteicēja tiesiskās paļāvības aizskārums nebūtu kompensējams tādā veidā, ka, lai arī tiesību normas vecuma pensijas piešķiršanu šādos apstākļos nepieļauj, pieteicējam, atsaucoties uz tiesisko paļāvību, attiecīgo labumu (vecuma pensiju) tomēr piešķirtu. Konkrētajā gadījumā konstatējama tiesiskās paļāvības un tiesiskuma principa sadursme. Tiesas ieskatā, šajā situācijā priekšroka ir dodama tiesiskuma principam, jo tiesību normu precīzai ievērošanai tieši sociālā nodrošinājuma jomā ir īpaši liela nozīme, ņemot vērā, ka sociālās garantijas ir cieši saistītas ar valsts budžeta iespējām (ne velti pensiju piešķiršanas jomā likumdevējs iestādei nav piešķīris rīcības brīvību). Turklāt ir būtiski nodrošināt vienlīdzīgu sociālo nodrošinājumu personām, kas atrodas vienlīdzīgos apstākļos (pensijas piešķiršana pieteicējam par periodiem, kas ņemti vērā, aprēķinot Krievijas piešķirto pensiju, būtu netaisnīga attiecībā pret tām personām, kurām pensiju saskaņā ar tiesību normām nepiešķir, ja apdrošināšanas stāžs ir ņemts vērā, aprēķinot pensiju citā valstī). Tiesas ieskatā, izvērtējot, kuram no šajā lietā piemērojamiem vispārējiem tiesību principiem dodama priekšroka, būtisks ir arī fakts, ka pieteicējs

iestādes kļūdas dēļ nav pilnībā palicis bez iztikas līdzekļiem, jo viņš saņem Krievijas Federācijas piešķirot pensiju.

Papildus tiesa norāda, ka minētais nenozīmē, ka līdz ar to pieteicējam nodarītais tiesiskās paļāvības aizskārums vispār nebūtu kompensējams. Tiesas ieskatā, iestādes rīcība, radot pieteicējam tiesību normām neatbilstošu paļāvību, šā sprieduma 25.1 un 26.punktā norādīto apsvērumu dēļ ir vērtējama kā būtisks pārkāpums. Līdz ar to, tiesas ieskatā, pieteicējam par šo pārkāpumu no iestādes būtu tiesības prasīt atlīdzinājumu. Arī Augstākās tiesas Senāts ir atzinis, ka tas vien, ka personai radītā tiesiskā paļāvība nav pietiekama, lai atzītu, ka iestādei ir uzdodams izdot personas prasīto administratīvo aktu, nenozīmē, ka līdz ar to personai par tiesiskās paļāvības pārkāpumu nepienākas atlīdzinājums *(sk. Augstākās tiesas Senāta 2009.gada 10.novembra sprieduma SKA-759/2009 13.punktu).* Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 93.panta trešo daļu un Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 17.pantu, kā arī ņemot vērā Augstākās tiesas Senāta 2009.gada 18.augusta lēmuma SKA-599/2009 16.punktā norādīto, tiesa paskaidro pieteicējam, ka viņam ir tiesības vērsties ar atlīdzinājuma prasījumu iestādē gada laikā pēc tam, kad iestādes prettiesiskā darbība ir konstatēta (tātad, šajā gadījumā, gada laikā no tiesas sprieduma spēkā stāšanās dienas šajā lietā (bet ne vēlāk, kā piecu gadu laikā no pārsūdzētā administratīvā akta spēkā stāšanās).

[28] Ievērojot iepriekš minēto, tiesa atzīst, ka pieteicēja pieteikums daļā par labvēlīga administratīvā akta izdošanu (pensijas piešķiršanu) ir noraidāms, savukārt daļā par iestādes pieļauta būtiska procesuāla pārkāpuma konstatēšanu – apmierināms.

Līdz ar to tiesa arī atzīst, ka, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, atbildētājam, kas šajā lietā ir Latvijas Republika, uzliekams pienākums atmaksāt pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu 20 latu apmērā *(sk. 8.lietas lapu).*

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251.pantu, 253.panta trešo daļu Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

apmierināt daļā *N.K.* pieteikumu un atzīt, ka Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra ir administratīvā procesa ietvaros pieļāvusi būtisku pārkāpumu, pārkāpjot tiesikās paļāvības principu (nepamatoti radot pieteicējam aizsargājamu tiesisko paļāvību).

Noraidīt *N.K.* pieteikumu daļā par labvēlīga administratīvā akta izdošanu (pensijas piešķiršanu).

Uzdot Latvijas Republikai atlīdzināt *N.K.* viņa samaksāto valsts nodevu Ls 20 (divdesmit latu) apmērā.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā 20 dienu laikā no tā sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese /paraksts/ I.Višķere

NORAKSTS PAREIZS
Administratīvās rajona tiesas tiesnese

I.Višķere
Rīgā, 2011.gada 22.jūlijā